

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ У ВИКЛАДАЧІВ ВВНЗ

У статті розкрито теоретико-методологічні основи розвитку іншомовної комунікативної компетентності викладачів ВВНЗ. Розглянуто філософські, дидактичні, педагогічні, лінгводидактичні аспекти та психолого-педагогічні умови, адже розвиток іншомовної комунікативної компетентності тісним чином пов'язаний із суб'єкт-суб'єктною взаємодією, яка реалізується у міжособистісній комунікації, способах комунікативної поведінки, вмінні орієнтуватися у відповідній ситуації спілкування, вибудовувати тактику та налагоджувати продуктивну комунікацію з урахуванням суб'єктивних та об'єктивних обставин, вербальних та невербальних особливостей мови.

Ключові слова: *іншомовна комунікативна компетентність викладача ВВНЗ, компетентнісний підхід, теоретико-методологічні основи, психолого-педагогічні умови розвитку іншомовної комунікативної компетентності викладача ВВНЗ, інтерактивні технології.*

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Епіцентром сучасного філософсько-педагогічного дискурсу є розроблення та впровадження ефективної підготовки компетентних фахівців. Пріоритетного значення порушена проблема набуває для педагогічного фаху, оскільки сучасній вищій військовій школі потрібні активні, ініціативні викладачі, готові успішно вирішувати освітньо-професійні завдання під час інтерактивної комунікації в умовах іншомовного комунікативного середовища. Іншомовна комунікативна компетентність викладачів ВВНЗ виступає тим інструментом, що забезпечуватиме реалізацію першочергових завдань розвитку вищої військової школи, Збройних Сил України, визначених у схваленій Указом Президента України новій редакції Военної доктрини: “Створення єдиної уніфікованої системи підготовки персоналу для сил оборони з урахуванням досвіду держав – членів НАТО”, “поглиблення співпраці з НАТО, надійне виконання взятих на себе партнерських зобов'язань, трансформація й адаптація документів оборонного планування, оперативного і бойового управління та досягнення повної сумісності сил оборони України з відповідними силами держав – членів НАТО” [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-методологічне підґрунтя порушеного наукового питання становлять праці філософів І. Канта, Ф. Шляєрмахера, К. Ясперса; культурологів М. Бахтіна, М. Кагана; лінгвістів Н. Артюнової, В. Гумбольдта, Т. ван Дейка, С. Савиньон, Н. Хомського, Д. Хаймса; психологів Н. Кузьміної, А. Маркової, педагогів М.Н. Вятютнева, М. Ноулза, С. Ніколаєвої, Дж. Равена, Ю. Пасова, О. Тарнопольського та ін.

Мета статті полягає у розкритті теоретико-методологічних основи іншомовної підготовки, з'ясуванні психолого-педагогічних умов розвитку іншомовної комунікативної компетентності викладачів ВВНЗ.

Методи дослідження. Для досягнення мети та вирішення поставлених завдань було використано систему теоретичних методів дослідження: аналіз, синтез, узагальнення та систематизація.

Виклад основного матеріалу дослідження. Концептуальною основою іншомовної комунікативної компетентності є компетентнісний, комунікативний, діяльнісний та середовищний підходи, які знайшли обґрунтування у філософських, лінгвістичних, лінгводидактичних, соціокультурних, педагогічних розвідках представників класичної філософії, прагматизму, структуралізму та екзистенціалізму.

Концептуалізація проблеми педагогічної взаємодії, готовності педагога до успішної комунікації припадає на добу античності, простежується у філософській спадщині Геракліта, Ксенофонта, Сократа, Демокріта, Платона, Аристотеля, Фабія Квінтіліана, Цицерона, Сенеки та ін. У працях видатних античних філософів і педагогів вперше було порушено питання про основну місію і призначення педагога, про особистісні та професійні якості, якими він повинен володіти, про необхідність постійного самовдосконалення та неперервного саморозвитку, щоб пробуджувати у вихованців любов до науки, сталий інтерес до пізнавальної діяльності.

Античний антропоцентризм у поглядах на основне призначення педагога і сутність педагогічної професії поступився середньовічним теоцентричним догматам, відповідно до яких за всі духовні та матеріальні здобутки людина зобов'язана Богові. Філософи Середньовіччя (Марціал Капелла, Алкуїн, Северин Боецій, Фома Аквінський, Августин Блаженний, Іоанн Златоуст, Ісідор Севільський та ін.) вбачали сенс людського життя у збагаченні своєї духовності, досягненні внутрішньої досконалості, у вихованні християнських чеснот. Завдання педагога вбачалося у тому, щоб допомогти душі пригадати приховані в ній істинні знання й Божественні настанови, спрямувати вихованця на шлях праведний для наближення до Бога та порятунку власної душі.

Основне своє завдання як наставників філософи Середньовіччя вбачали у зміцненні віри, в утвердженні авторитету Церкви та Святого Письма. Перед педагогом вони ставили завдання провадити навчальний процес у повній відповідності до церковних догматів, без урахування індивідуальних і вікових особливостей учнів, рівнів їх розвитку, інтересів тощо.

Значний внесок у філософське обґрунтування порушеної проблеми зробили видатні гуманісти доби Відродження (Ф. Петрарка, Л. Валла, Д. Аліг'єрі, М. Кузанський, Т. Кампанелла, Т. Мор, Е. Роттердамський та ін.), які сприймали освіту як невичерпне джерело розвитку природних здібностей людини, вбачали її основне завдання у формуванні активної, освіченої, гармонійної особистості, діяльність якої спрямована на досягнення як

особистісних (самоосвіта, самовиховання, саморозвиток), так і суспільно значущих цілей.

Проблеми комунікації були предметом осмислення для представників доби Просвітництва та німецької класичної філософії. В добу Просвітництва набули популярності ідеї антропологічного підходу до вивчення мови, відповідно до якого цей процес має здійснюватися у тісному зв'язку з культурою, духовним життям, свідомістю та мисленням. Ідеї класичної німецької філософії знайшли своє відображення у працях мовознавця Вільгельма фон Гумбольдта. Критикуючи тогочасну систему вивчення іноземних мов, В. Гумбольдт акцентував увагу на важливості та складності цього процесу, а також суттєвих недоліках тогочасних методик, головним завданням яких було навчити розуміти оригінали творів. “Вже давно склалася така думка, що відмінності між мовами це прикра перешкода на шляху культури, а вивчення мов – неминуче зло будь-якої освіти. Нікому не спадає на думку, що мова – це не просто засіб для розуміння народу, який за його допомогою спілкуються, або письменника, який за його допомогою пише. Звідси – неправильна схильність оцінювати важливість мови в залежності від досконалості її літератури, повна зневага до мов, які не мають власної літератури, і перевернена методика навчання мови, за якої зусилля спрямовуються на те, щоб розуміти твори письменників” [6, 348]. Таким чином, В. фон Гумбольдт наполегливо відстоював думку занурення в іншомовне середовище, яке допомагає людині активізувати мовленнєву діяльність, збагатити активний та пасивний лексичний запас, здатність виконувати практичні завдання іншомовної комунікації, отримувати, передавати, аналізувати іншомовну інформацію.

У працях І.Канта “Критика чистого розуму”, “Критика здатності судження”, “Критика практичного розуму”, “Про педагогіку” значну увагу було приділено різним аспектам навчання і виховання особистості, зокрема іншомовної освіти. У своєму курсі лекцій “Про педагогіку” найкращим методом вивчення іноземних мов видатний німецький філософ, представник німецької класичної філософії визначав занурення в іншомовне середовище, застосування комунікативного підходу. “Вираз “*tantum scimus, memoria tenemus*” безперечно, є справедливим, і тому абсолютно необхідною є культивування пам'яті. Так вже ми влаштовані, що чуттєві сприйняття, які повинна утримати пам'ять, неминуче передують мисленню. Це справедливо і щодо вивчення, наприклад, іноземних мов. Ними можна опанувати і за допомогою формального запам'ятовування, і в ході живого спілкування, і останнє – найкращий метод вивчення сучасних мов. Збагачення словникового запасу дійсно необхідне, але краще за все заохочувати до запам'ятовування тих слів, які зустрічаються у досліджуваного автора. Слід точно і правильно визначити обсяг матеріалу, призначеного для запам'ятовування” [7, 477].

Значний вплив на розвиток ідеї комунікативного підходу до вивчення мов мали роботи Ф. Шляермахера, який у своїй праці “Герменевтика”

вводить поняття “мовний талант ” і витлумачує як “... саме відчуття мови, відчуття аналогій і розбіжностей ” [9, 49]. Ф. Шляєрмахер наголошував, що людина, яка володіє іноземною мовою, “...без зусиль відчуває красу твору, але в той же час чітко розуміє різницю між рідною та іноземною ” [10, 53].

Представники екзистенціалізму вважали, що гуманістична позиція має бути основою виховання та навчання, адже саме вони є рушійними силами прогресу суспільства. Наприклад, К. Ясперс у праці “Смисл і призначення історії ” наголошував, що “...в освіті як формі життя її основа – дисципліна в якості вміння мислити. А середовище – освіченість в якості знань. Її матеріалом є споглядання образів минулого, пізнання як необхідно значимі погляди, знання речей та володіння мовами ” [11, 358]. К. Ясперс окрему увагу приділяв андрагогічним аспектам порушеного проблемного питання і зазначав, що “...після такої освіти... доросла людина не входить у світ, залишається покинутою і усвідомлює це, неминучою ознакою часу стає вимога освіти для дорослих ” [11, 354].

Вагомий внесок у подальше розроблення порушеного наукового питання внесли С. Гессен, С. Куррен, Д. Лукач, Р. Пітерс, П. Хіртст, І. Шеффер, які розглядали розвиток людини та систему освіти як одне ціле. Представники аналітичної філософії сформувавши ставлення до освіти як практичного мистецтва, що спирається на наукове підґрунтя та сприяє просуванню учня в напрямі істинного знання, розвиває його раціональне мислення.

У 60-х роках минулого століття у США виникає поняття “лінгвістична компетентність”, яке вперше виокремив Н. Хомський. Американський учений витлумачував компетентність як внутрішнє знання ситуаційної доречності мови, здатність, що представлена у вигляді особливих ментальних моделей, яка відображає знання мови та дає змогу бути учасником мовленнєвої діяльності [8, 9-10].

Концептуальною основою компетентнісного підходу до вивчення іноземної мови стали праці Д. Хаймса, який наголошував, що формування мовної компетентності є можливим в однорідному мовному середовищі, серед тих, хто знає мову на найвищому рівні і на кого не впливають психологічні чинники [12, 274-275].

Важливим поступом на шляху подальшого розроблення порушеного наукового питання стали праці культурологів, представників філософії “діалогу культур ” (М. Бахтіна, В. Біблера, М. Кагана). У праці “Естетика словесної творчості ” М. Бахтін наголосив на важливості знання мовленнєвих жанрів, контексту та мовного середовища для досягнення цілей комунікації. На думку філософа, зрозуміти людину, її внутрішній світ, допомогти їй донести власну думку можливо лише за допомогою діалогу. М. Бахтін стверджував, що “...слово, живе слово, нерозривно пов’язане з діалогічним спілкуванням, за своєю природою хоче бути почутим і отримати відповідь на нього. За своєю діалогічною природою воно передбачає і останню діалогічну інстанцію. Отримати слово, бути почутим. Не допустити заочного рішення.

Моє слово залишається у діалозі, який продовжується, де воно буде почутим, на нього дадуть відповідь і переосмислять” [2, 270].

Методологічно значущими для нашого дослідження є наукові розвідки видатних лінгвістів та лінгводидактів (Н. Артюнової, М. Вятютнева, Т. ван Дейка, М. Кенал, Г. Почепцова, М. Свейн, С. Савиньон та ін.). М. Вятютнев у своїй праці “Комунікативна спрямованість навчання російській мові в зарубіжних школах ” перераховує набір фактів, які визначають рівень комунікативної компетентності “...вибір і реалізація програм мовленнєвої поведінки в залежності від здатності людини орієнтуватися в тому чи іншому середовищі спілкування; вміння класифікувати ситуації в залежності від теми, завдання, комунікативних установок, які виникають в учнів до розмови, а також під час розмови в процесі взаємної адаптації ” [5, 43].

Досліджуючи психологічні особливості розвитку іншомовної комунікативної компетентності (І. Зимня, Н. Кузьміна, А. Маркова, М. Ноулз, Л. Петровська) вперше почали розглядати комунікативну компетентність як інтегративну властивість особистості та виділили психолого-педагогічні умови розвитку іншомовної комунікативної компетентності: забезпечення сприятливого клімату, дотримання “демократичної філософії”, демонстрація змін росту, ергономічні умови, класні кімнати оформлені в неофіційному стилі, акустика та освітлення, які повинні сприяти кращому сприйняттю інформації, а також довіра, взаємна повага, підтримка, співпраця, відкритість, природність, задоволення та людяність. [13, 46-47; 14, 15].

Основоположними для нашого дослідження є праці М. Ноулза, який виокремлює чотири основні ознаки сприятливого навчального середовища: повага до особистості, участь в ухваленні рішень, свобода у висловлюванні поглядів та доступі до інформації, спільна відповідальність за визначення мети, планування, здійснення і оцінювання навчальної діяльності [13, 46-47]. Таким чином, у працях видатного андрагога набула цілісного обґрунтування проблема навчання дорослих у системі професійної підготовки, адже неперервна освіта має низку особливостей, пов’язаних із професійним та життєвим досвідом дорослої людини, мотивацією навчально-пізнавальної діяльності, системою цінностей викладача ВВНЗ.

У сучасних соціологічних дослідженнях (І. Гоффман, Г. Гарфінкель, А. Сікурель) іншомовна комунікативна компетентність розглядається у контексті соціальної обумовленості людської діяльності та розглядається як шлях до налагодження взаєморозуміння між людьми, зосереджується увага на вивченні міжособистісної комунікації, її значенні та інтерпретації.

У визначенні концептуальних підходів до розвитку іншомовної комунікативної компетентності викладачів ВВНЗ спираємося на розвідки сучасних досліджень (Н. Ануфрієвої, Ф. Бацевича, А. Вітченка, О. Волобуєвої, Г. Китайгородської, Н. Кузьміної, А. Маркової, Л. Мітіної, С. Ніколаєвої, Н. Ничкало, М. Ноулза, Дж. Равена, В. Свистун, В. Ягупова та

ін.), в яких обґрунтовано складові професіограми, висвітлено комунікативну спрямованість діяльності викладача ВВНЗ. Повністю поділяємо позицію А. Вітченка, який витлумачує комунікативну компетентність викладача ВВНЗ як динамічну комбінацію знань основних прийомів і засобів міжособистісної комунікації, стилів мовлення, практичного досвіду комунікації різними мовами; вмінь постійно збагачувати власне мовлення, налагоджувати професійну і педагогічну комунікацію, досягати при цьому поставлених цілей; здатності виробляти власний педагогічний стиль спілкування на діалогічній основі, керуючись при цьому нормами сучасної літературної мови, правилами педагогічної етики, естетики словесної і вербальної дії, демонструвати культуру професійного і педагогічного спілкування, володіти інтерактивними комунікативними технологіями [5, 52].

Український філолог Ф. Бацевич вважає, що комунікативна компетентність – це “...сукупність знань про спілкування в різноманітних умовах із різними комунікантами, а також знань вербальних і невербальних засад інтеракції, умінь їх ефективного застосування у конкретному спілкуванні в ролі адресанта і адресата” [3, 139].

У своїй праці “Основи комунікативної лінгвістики” науковець виокремлює такі складові комунікативної компетентності:

- мовна (здатність розуміти і продукувати необмежену кількість правильних повідомлень);
- дискурсивну (здатність поєднувати повідомлення у зв’язні дискурси);
- соціолінгвістичну (здатність розуміти і продукувати мовлення у конкретному соціолінгвістичному контексті спілкування);
- іллокутивну (здатність реалізовувати комунікативні наміри, використовуючи структуру повідомлення);
- стратегічну (вміння брати ефективну участь у спілкуванні, добираючи правильну стратегію та тактику спілкування);
- соціокультурну (вміння використовувати соціокультурний контекст) [3, 140-141].

Проведений аналіз філософських, дидактичних, педагогічних, лінгводидактичних аспектів засвідчив, що розвиток іншомовної комунікативної компетентності тісним чином пов’язаний із суб’єкт-суб’єктною взаємодією, яка реалізується у міжособистісній комунікації, способах комунікативної поведінки, вмінні орієнтуватися у відповідній ситуації спілкування, вибудовувати тактику та налагоджувати продуктивну комунікацію з урахуванням суб’єктивних та об’єктивних обставин, вербальних та невербальних особливостей мови.

Результативність розвитку іншомовної комунікативної компетентності залежить, на думку А. Вітченка, від “характеру пізнавальної діяльності майбутнього фахівця, що має відзначатись активністю, ініціативністю, спрямованістю на відпрацювання комунікативних умінь, формування культури професійного спілкування, набуття здатності працювати в команді

(групі, колективі), досягати при цьому як особистісного, так і колективного успіху” [5, 191]. Звідси пояснюється посилений інтерес до інтерактивного навчання і технологій, які його забезпечують.

Інтерактивність розглядається у педагогіці вищої військової школи як провідна ознака сучасного освітнього процесу, зорієнтованого на набуття фахової компетентності через активну взаємодію, комунікацію, співпрацю всіх його суб'єктів. Послідовність та системність використання інтерактивних технологій сприяє розвитку іншомовної комунікативної компетентності викладачів ВВНЗ шляхом відпрацювання вмінь кваліфіковано характеризувати військово-педагогічну діяльність, ухвалювати рішення та їх реалізовувати в умовах іншомовного середовища.

Висновки та перспективи подальших дослідження. Аналіз порушеного наукового питання засвідчив переваги компетентнісного, комунікативного, діяльнісного та середовищного підходів до розвитку іншомовної комунікативної компетентності. Ефективність професійної підготовки викладача ВВНЗ в умовах іншомовного середовища залежить від його готовності до діалогічного спілкування, інтерактивної навчальної комунікації.

Перспективами подальших досліджень є розроблення діагностичного апарату, критеріїв і норм оцінювання рівнів сформованості іншомовної комунікативної компетентності викладачів ВВНЗ.

ЛІТЕРАТУРА

1. Указ Президента України “Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року “Про нову редакцію Воєнної доктрини України” – [Електронний ресурс] – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>
2. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / Сост. С. Г. Бочаров, примеч. С. С. Аверинцев и С. Г. Бочаров. – М.: Искусство, 1979. – 423 с.
3. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: підручник/ Ф.С. Бацевич. – 2-ге вид., доп. – К.: ВЦ «Академія», 2009. – 376с. (серія «Альма-матер»)
4. Вятютнев М.Н. Коммуникативная направленность обучения русскому языку в зарубежных школах / М.Н. Вятютнев // Русский язык за рубежом. – 1977. – № 6. – С.38-45.
5. Вітченко А. О. Технології навчання у вищій військовій школі: теорія і практика : навч.-метод. посіб. / А. О. Вітченко, В. І. Осьодло, С. М. Салкуцан ; [за заг. ред. проф. В.М. Телелима]. – К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2016. – 250 с.
6. Гумбольдт В. фон Язык и философия/ Под общ. ред. А.В. Гулыги, Г.В.Рамишвили. – М.: Прогресс, 1985. – 450 с.
7. Кант И. Трактаты и письма: Памятники философской мысли / И. Кант – М.: Книга по Требованию, 2013. – 708 с.
8. Хомский Н. Аспекты теории синтаксиса / Ноам Хомский ; под общ. ред. В. А. Звегинцева. – М. : [б. и.], 1972. - Вып. I. – 233 с.
9. Шлейермахер Ф. Герменевтика.— Перевод с немецкого А.Л.Вольского Научный редактор\Н.О.Гучинская.] — СПб.:«Европейский Дом». 2004.— 242 с.
10. Шлейермахер Ф. О разных методах перевода. Лекция, прочитанная 24 июня 1813 г. // Вестник Московского университета. Серия 9. Филология. 2000. №2. С. 127—145.
11. Ясперс К. Смысл и назначение истории: Пер. с нем. — М.: Полит издат, 1991. — 527 с. — (Мыслители XX в.).

12. Hymes D. On Communicative Competence / D. Hymes in J. B. Pride and J. Holmes(eds.) – New York : Harmondsworth ; Penguin, 1972. – P. 269–293.
13. Knowles M. S. The modern practice of adult education: Andragogy versus pedagogy / Malcolm Shepherd Knowles. – New York : Associated Press, 1970. – 384 p.
14. Knowles M. S. Andragogy in action: Applying modern principles of adult learning / Malcolm Shepherd Knowles. – San Francisco, California: Jossey-Bass, 1984. – XXIV, 444 p.

REFERENCES

1. Ukaz Prezidenta Ukainy “Pro rishennya Rady Natsional’noi bezpeky i oborony Ukrainy” [On Solution of National Security and Defense Board of Ukraine] vid 2 veresnya 2015 roky “On New Redaction of Military Doctrine of Ukarine” – [Elektronniy resurs] – <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/555/2015> (in Ukrainian).
2. Bakhtin, M.M. (1979). Estetika slovesnogo tvorchestva (Aesthetics of Verbal Creativity) M. : Iskustvo, 1979, 423 (in Russian).
3. Batsevich, F.S. (2009). Osnovy kommunikativnoy lingvistiki [Basics of Communicative Linguistics].M. : ITS «Akademiya», 376 (in Ukrainian).
4. Vyatyutnev, M.N. (1977). Kommunikativnaya napravlennost' obucheniya russkomu yazyku v zarubezhnykh shkolakh [Communicative Direction of Russian Language Learning in Foreign Schools] Russkiy yazyk za rubezhom, № 6, 38-45. (in Russian).
5. Vitchenko, A.A. (2016). Tekhnologii obucheniya v vysshey voyennoy shkole: teoriya i praktika [Technology of Teaching in Higher Military School: Theory and Practice]. M.: NUOU im. Ivana Chernyakhovskogo, 250 (in Ukrainian).
6. Gumbol'dt, V. Fon (1985). Yazyk i filosofiya [Language and Philosophy]. M. : Progress, 450 (in Ukrainian).
7. Kant, I. (2013) Traktaty i pis'ma: Pamyatniki filosofskoy mysli [Treatises and Letters: Memorials of Philosophical Ideas]. M. : Kniga po Trebovaniyu, 708 (in Russian).
8. Khomskiy, N. (1972). Aspekty teorii sintaksisa [Aspects of Syntax Theory]. M.: [b. i.], Vyp. I.,233 (in Russian).
9. Shleyermakher, F. (2004). Germenevtika [Hermeneutics]. SPb.: «Yevropeyskiy Dom», 242 (in Russian).
10. Shleyermakher, F. (2000). O raznykh metodakh perevoda. Lektsiya, prochitannaya 24 iyunya 1813 g. [On Different Methods of Translation. Lecture from June 24, 1813]. Vestnik Moskovskogo universiteta. Seriya 9. Filologiya. №2., 127-145(in Russian).
11. Yaspers, K. (1991). Smysl i naznachenkiye istorii [Meaning and Assignment of History]. M. : Polit izdat, 527 (in Russian).
12. Hymes, D. (1972) On Communicative Competence. New York: Harmondsworth; Penguin, 269-293 (in English).
13. Knowles, M. S. (1970). The modern practice of adult education: Andragogy versus pedagogy . New York: Associated Press, 384 (in English).
14. Knowles, M. S. (1984). Andragogy in action: Applying modern principles of adult learning. San Francisco, California: Jossey-Bass, 444 (in English).

РЕЗЮМЕ

Маргарита Аристархова,
Адъюнкт кафедры общественных наук
Национальный университет обороны Украины
имени Ивана Черняховского

Теоретико-методологические основы развития иноязычной коммуникативной компетентности преподавателей ВВУЗ

В статье раскрыты теоретико-методологические основы иноязычной коммуникативной компетентности преподавателей вуза. Рассмотрены философские,

лингвистические и социокультурные аспекты, а также психолого-педагогические условия развития иноязычной коммуникативной компетентности. Раскрыты преимущества компетентностного подхода, суть которого заключается в подготовке педагогов к активной профессиональной деятельности, продуктивной педагогической коммуникации, межличностного взаимодействия, творчества с целью эффективного решения образовательно-воспитательных задач, преодоление проблем, решение конфликтных ситуаций на основе актуального контента, интерактивных технологий обучения.

Ключевые слова: иноязычная коммуникативная компетентность преподавателей ВВУЗ, компетентностный подход, теоретико-методологические основы, психолого-педагогические условия развития иноязычной коммуникативной компетентности преподавателей ВВУЗ, интерактивные технологии.

SUMMARY

Marharyta Aristarkhova,
Phd student, General Science Department
National Defence University of Ukraine
named after Ivan Chernyakhovskiy

Theoretical and methodological foundations foreign communicative competence development of tutors of the higher military education institutions

Introduction. *The epicenter of modern philosophical and pedagogical discourse is the development and implementation of effective training of competent specialists. The problem has a priority meaning for the pedagogical specialty, since modern high military schools require active, initiative lecturers, who are ready to solve successfully educational and professional tasks during interactive communication under conditions of a foreign communication environment. The foreign language communicative competence of the lecturers of the HMEI is an instrument that will ensure the implementation of the priority tasks of the higher military school development.*

Purpose. *The purpose of the article is to reveal theoretical and methodological foundations of foreign language training, to find out the psychological and pedagogical conditions for the development of foreign-language communicative competence of lecturers of the HMEI.*

Methods. *In order to achieve the aim and to solve the problems, the system of theoretical research methods was used: analysis, synthesis, generalization and systematization.*

Results. *The conducted analysis of philosophical, didactic, pedagogical, linguodidactic aspects has shown that the development of foreign-language communicative competence is closely linked with the subject-subject interaction, which is realized in interpersonal communication, ways of communicative behavior, an ability to navigate in the appropriate communication situation, to build tactics and to establish productive communication, taking into account subjective and objective circumstances, verbal and nonverbal features of the language.*

Originality. *The article reveals theoretical and methodological foundations of foreign language training and psychological and pedagogical conditions for the development of foreign-language communicative competence of lecturers of the HMEI.*

Conclusion. *The analysis of theoretical and methodological foundations for the development of foreign-language communicative competence of lecturers of the HMEI has shown the advantages of a competent approach, the essence of which is to prepare lecturers for active professional activity, productive pedagogical communication, interpersonal interaction, creativity in order to solve effectively educational tasks, problems, conflict situations. Prospects for further research are the development of a diagnostic apparatus, criteria and norms for assessing the levels of foreign language communicative competence of lecturers of the HMEI formation.*